

ΑΠΟΨΗ

Οι δύο όψεις της ελληνικής οικονομίας

Του ΝΙΚΟΥ ΒΕΤΤΑ

Η μη αναβάθμιση του αξιόχρεου του ελληνικού Δημοσίου από τη Moody's και οι ανησυχητικές παρατηρήσεις στην έκθεση του οίκου αξιολόγησης για τη δομή της οικονομίας μας υπενθυμίζουν πως η εξομάλυνση των σχέσεων με τις διεθνείς αγορές δεν συμβαίνει αυτόματα. Την ίδια ώρα, όμως, το κόστος χρηματοδότησης της χώρας σταδιακά συγκλίνει προς αυτό άλλων οικονομιών της Ευρώπης. Τα πρόσφατα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ δείχνουν επιβράδυνση της οικονομίας και υποβιβάζουν τον ρυθμό μεγέθυνσης. Ταυτόχρονα, όμως, η ελληνική οικονομία κινείται σε θετικότερη τροχιά από τις υπόλοιπες της Ευρώπης. Τα δεδομένα προκαλούν επίσης ερωτήματα για την πορεία των επενδύσεων, όπως και τη χρηματοδοτήσή τους. Παράλληλα, όμως, η επίδραση του Ταμείου Ανάπτυξης διαγράφεται σημα-

ντική σε κρίσιμες πλευρές της οικονομίας, ενώ καταγράφεται βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Στο οικονομικό κλίμα υπάρχει κόπωση και η καταναλωτική εμπιστοσύνη είναι

Σημαντικές περιοχές της χώρας όπου δεν έχει αναπτυχθεί μεταποίηση, ούτε έχουν ωφεληθεί τουριστικά, δεν δημιουργούν αξιόλογες θέσεις εργασίας μέσα και σε έντονα αρνητικές δημογραφικές τάσεις.

ασθενής. Όμως, το κλίμα έχει κινηθεί ευνοϊκότερα από τον μέσο όρο της Ευρώπης και η οικονομία βρίσκεται σε θετικότερο κύκλο. Πώς συμβιβάζονται τέτοια αντιφατικά σημάδια μεταξύ τους;

Μια πρώτη οπτική είναι πως οι τάσεις ανάπτυξης δεν είναι παντού ίδιες. Σε μια οικονομία που βρέθηκε σε έντονες αναταράξεις και κρίση πριν από 15 χρόνια, η επαναφορά σε θετική τροχιά δεν γίνεται ομοιόμορφα. Ορισμένες περιοχές έχουν ευνοηθεί σημαντικά από την αύξηση του τουρισμού που φέρνει υψηλά εισοδήματα. Κλάδοι που υποβιβάζτηκαν βίαια, όπως οι κατασκευές, κινούνται πλέον θετικά δημιουργώντας θέσεις εργασίας, ενώ η άνοδος των τιμών των ακινήτων ωφελεί τους ιδιοκτήτες τους. Επιχειρήσεις που τα τελευταία χρόνια συνδέθηκαν με συστήματα καινοτομίας και εξαγωγικές αλυσίδες βλέπουν σημαντική αύξηση της αξίας τους. Την ίδια ώρα, όμως, άλλες επιχειρήσεις που δεν έχουν κάνει κινήσεις προσαρμογής βλέπουν ασθενική ζήτηση και δυσχέρεια χρηματοδότησης. Εργαζόμενοι με χαμηλή εξειδίκευση έχουν καθυλωμένα εισοδήματα όταν

το κόστος ζωής τους έχει αυξηθεί έντονα. Ενώ, σημαντικές περιοχές της χώρας όπου δεν έχει αναπτυχθεί μεταποίηση, ούτε έχουν ωφεληθεί τουριστικά, δεν δημιουργούν αξιόλογες θέσεις εργασίας μέσα και σε έντονα αρνητικές δημογραφικές τάσεις.

Μια δεύτερη οπτική είναι ότι η οικονομία μας κινείται πλέον θετικά, αλλά ακόμη απέχει πολύ από το επιθυμητό επίπεδο. Σταδιακά κατά τις τελευταίες δεκαετίες και απότομα μέσα στην κρίση χρέους η ελληνική οικονομία υποβιβάστηκε σε σχέση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές και υστερεί στις περισσότερες διαστάσεις, ιδίως την παραγωγικότητα, την ανταγωνιστικότητα προϊόντων και υπηρεσιών, τα πραγματικά εισοδήματα και το κοινωνικό κράτος. Οι τάσεις ανόδου και συγκλίσις κατά το τελευταίο διάστημα είναι σαφείς, αλλά και η απόσταση που πρέπει να καλυφθεί μεγάλη. Συ-

νοψίζοντας την πρόκληση, οι ρυθμοί μεγέθυνσης της οικονομίας κατά την επόμενη δεκαετία πρέπει να είναι περίπου διπλάσιοι από ό,τι προηγουμένως. Ενώ, ταυτόχρονα, παραμένουν τρεις ισχυροί κίνδυνοι: το βάρος του δημοσίου χρέους, η ηλικιακή συρρίκνωση και γήρανση και η κρίσιμη εξάρτηση από τις ευρωπαϊκές εξελίξεις.

Συνδυαστικά, πώς μπορούν να διαβαστούν οι οικονομικές εξελίξεις; Η επισήμανση των αδυναμιών δεν είναι χρήσιμη να αγνοείται. Είναι επιβεβλημένα, στον βαθμό που οι απαραίτητες αλλαγές είναι βιώσιμες και ουσιαστικές. Χωρίς τέτοιες, η σημερινή θετική τροχιά θα εξασθενήσει, είτε καθώς θα εξααντλούνται οι προηγούμενοι λόγοι ανάκαμψης είτε ενόψει εξωτερικών προκλήσεων. Η διεύρυνση της βάσης των επενδύσεων τόσο κλαδικά όσο και χρηματοδοτικά είναι προϋπόθεση για περαιτέρω ανά-

πτυξη. Το άνοιγμα της οικονομίας ώστε να διευκολύνονται νέες δραστηριότητες και η συνεχής ενσωμάτωση νέας επιχειρηματικότητας και εργασίας αποτελεί «κλειδί». Η σταθερότητα κανόνων στην αγορά και η δραστητική απλούστευση διαδικασιών στον δημόσιο τομέα είναι συνθήκες για να υπάρχει παραγωγή υψηλής αξίας.

Το σημείο καμπής είναι μάλλον σαφές: η διαχείριση πόρων και κατανομή του οφέλους από τη σημερινή μεγέθυνση δεν διασφαλίζει και ευνοϊκή συνέχεια. Αντίθετα, ένας υψηλός και ξεκάθαρος πήχυς φιλοδοξιών και συνεχιζόμενες παρεμβάσεις πολιτικής που θα αναβαθμίζουν τη δομή της οικονομίας είναι αναγκαία ώστε και η μελλοντική πορεία της χώρας να είναι θετική.

Ο κ. Νίκος Βέττας είναι γενικός διευθυντής IOBE και καθηγητής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.